

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **JUDr. J. T.**, advokáta so sídlom v B., proti odporkyni **Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky** so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 1/2005 a na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6 Co 336/2012, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania veci, takto

r o z h o d o l :

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. D. K. **je vylúčená** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 Co 336/2012 (vec vedená na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 1/2005).

O d ô v o d n e n i e

V konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6 Co 336/2012 vzniesol navrhovateľ námietku zaujatosti voči členke senátu 6 Co (ktorému bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie) JUDr. D. K. pre jej pomer k prejednávanej veci a pomer k účastníkom konania. Túto odôvodnil tým, že namietaná sudkyňa ako podpredsedníčka Krajského súdu v Bratislave pre obchodný úsek (júl 2001) bola informovaná o (nezákonných) rozhodnutiach predsedníčky tohto súdu (JUDr. M. Š.), t.j. o jeho nezákonnom vyčiarknutí zo zoznamu konkurzných správcov a nezákonnom zamedzení vstupu do budovy súdu v Justičnom paláci v Bratislave, ktorými spôsobená škoda je predmetom konania. Napriek tomu, že JUDr. D. K. muselo byť zrejmé, že takýto postup je vyslovene v rozpore s platným právom, stotožnila sa s ním a nepričinila sa o vykonanie nápravy a o odstránenie protiprávneho stavu. Keďže pred podaním predmetného návrhu sa so sťažnosťou a žiadosťou o odstránenie protiprávneho stavu spôsobeného postupom predsedníčky Krajského súdu v Bratislave obrátil na Ministerstvo spravodlivosti SR (ktoré nereagovalo), na ktorom JUDr. D. K. v čase od 1.1.2003 do 31.5.2004 pôsobila vo funkcii

riaditeľky odboru obchodného a exekučného práva, je ovplyvnená postojmi a argumentáciou odporcu a má preto k nemu užší vzťah, aký sa u nestranného sudcu k účastníkovi konania vyžaduje. Napokon JUDr. D. K. bola na základe poverenia ministra spravodlivosti (z 2.3.2004, 10.3.2004 a 25.3.2004) ustanovená za členku komisie pre vykonanie previerky činnosti obchodného úseku Krajského súdu v Bratislave v rokoch 2001 až 2004 a zo záverov previerkovej komisie (okrem iného) vyplýva, že (aj) v jeho prípade došlo k vyčiarknutiu zo zoznamov konkurzných správco v rozpore s platnými právnymi predpismi a nebol daný dôvod pre toto vyčiarknutie. Napriek takémuto záveru JUDr. D. K. (a ani nikto z členov previerkovej komisie) nepodnikla kroky k náprave alebo eliminovaniu negatívnych dopadov nezákonného postupu vo vzťahu k nemu. Z týchto dôvodov preto existuje reálne riziko, že v predmetnej veci nebude zabezpečená nestrannosť výkonu súdnictva a právo na spravodlivé rozhodnutie.

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. D. K. vo vyjadrení k námietke zaujatosti potvrdila, že v čase rozhodnutia (predsedníčky krajského súdu) o vyčiarknutí navrhovateľa zo zoznamu konkurzných správco a zamedzení jeho vstupu do budovy Justičného paláca vykonávala funkciu podpredsedníčky krajského súdu pre obchodný úsek a bola s nimi podrobne oboznámená. Svoje stanovisko k nim však vyjadrila v osobnom rozhovore s navrhovateľom, ktorého prijala (vo svojej kancelárii) v rámci vybavovania jeho sťažnosti. Preto považovala za nepravdivé tvrdenie, že sa nepričinila o vykonanie nápravy a o odstránenie protiprávneho stavu. Nebola však oprávnená rozhodnutia JUDr. Š. ako predsedníčky súdu zrušiť. Tiež potvrdila, že v čase uvedenom navrhovateľom vykonávala na Ministerstve spravodlivosti SR funkciu riaditeľky odboru obchodného a exekučného práva a že bola členkou previerkovej komisie ustanovenej ministrom spravodlivosti. Bolo však vecou Ministerstva spravodlivosti SR ako s výsledkami previerky, vrátane záveru o vyčiarknutí navrhovateľa zo zoznamu konkurzných správco v rozpore s právnymi predpismi a bez danosti dôvodu na takýto postup, naloží. Vzhľadom na jej rozdielne stanovisko, ktoré zaujala ako podpredsedníčka súdu oproti rozhodnutiu vtedajšej predsedníčky súdu a vzhľadom na záver previerkovej komisie, ktorej bola členkou, nechala na zvážení nadriadeného súdu ako o vznesenej námietke zaujatosti rozhodne a či teda možno mať pochybnosti o jej zaujatosti so zreteľom na pomer k veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave (§ 16 ods. 1 O.s.p.), posudzoval opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti z aspektu

existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to : 1/ k veci (o taký vzťah ide napríklad vtedy, keď sudca má osobný záujem na určitom výsledku konania), 2/ k účastníkom konania (o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného alebo osobného vzťahu), 3/ k zástupcom účastníkov (založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.).

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.) alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho

súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná – „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicko). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. k ich právnym zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (pozri Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Treba brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu medzi členmi spoločnosti, preto závažnosť, ktorá by založila

pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne (I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Vychádzajúc z judikatúry ESLP, ústavného súdu a vyššie uvedeného výkladu, po zohľadnení konkrétnych okolností danej veci, dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru o existencii objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosti o nestrannosti sudkyne JUDr. D. K..

Predmetom konania je navrhovateľom uplatnená náhrada škody titulom nezákonného rozhodnutia o vyčiarknutí zo zoznamu konkurzných správcov a nezákonného rozhodnutia o zamedzení vstupu do budovy súdu v Justičnom paláci na Záhradníckej ulici v Bratislave (bývalej) predsedníčky Krajského súdu v Bratislave JUDr. M. Š. a nesprávneho úradného postupu odporcu pri konaní o odvolaní voči prvostupňovému rozhodnutiu orgánu štátnej správy súdov a sťažnosti na postup orgánu štátnej správy súdov.

Z obsahu spisu (č.l. 186) vyplýva, že na základe poverenia ministra spravodlivosti z 2.3.2003, z 10.3.2004 a z 25.3.2004 bola ustanovená komisia na vykonanie previerky obchodného úseku Krajského súdu v Bratislave. Členkou previerkovej komisie zo sekcie civilného práva – odbor obchodného a exekučného práva – bola aj JUDr. D. K., riaditeľka odboru obchodného a exekučného práva (v čase od 1.1.2003 do 31.5.2004). V záveroch správy o výsledkoch previerky sa (okrem iného) v časti B „Vedenie zoznamu správcov konkurznej podstaty“, 1. „Evidencia zoznamov správcov“ pod bodom 4. „Vyčiarknutie správcov zo zoznamov“ (podľa Spr. X. advokáta JUDr. J. T.) konštatuje, že v týchto prípadoch (t.j. aj v prípade navrhovateľa) došlo k vyčiarknutiu zo zoznamu SKP v rozpore s § 5 ods. 1 písm. b/ platnej vyhlášky (vyhlášky č. 493/1991 Zb.) a nebol daný dôvod na vyčiarknutie zo zoznamu.

Uvedeným záverom vyslovila previerková komisia, teda aj JUDr. D. K. ako jej členka, svoj právny názor na otázku relevantnú z hľadiska rozhodovania v predmetnom konaní vo veci samej. Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky táto skutočnosť, bez ohľadu na subjektívny pocit namietanej sudkyne (či sa cíti alebo necíti byť zaujatá), sama osebe vzbudzuje legitímne a opodstatnené pochybnosti o jej neutralite, nestrannosti a nezaujatosti. Preto je daný dôvod pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci so zreteľom na pomer k veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. októbra 2012

JUDr. Ladislav Górász, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová